

Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), bireylerin gelir elde ettikleri dönemde düzenli olarak tasarrufta bulunmaları, yatırıma yönlendirilen tasarruflarıyla birikim oluşturmaları ve emeklilikte gelir elde etmeleri üzerine kurulmuş bir özel emeklilik sistemidir.

Bu sistem ile hem bireylerin emeklilik dönemindeki refah düzeyi yükselmekte, hem de oluşan uzun vadeli emeklilik fonları ekonomiye ciddi bir kaynak yaratmaktadır.

Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel Emeklilik Sistemi, Anglo-Sakson modeli bir sistem olup, ABD, İngiltere, Avustralya ve Hollanda gibi ülkelerde başarı ile uygulanmıştır. Daha sonra Şili, Peru ve Meksika gibi gelişmekte olan ülkeler de bu sistemi benimseyerek kendi yapılarına uydurmuşlar ve değişik modeller geliştirmişlerdir.

Genel olarak Bireysel Emeklilik Sistemi konusunda ülkeler arasında uygulama farklılıkları görülür. Sistem, bazı ülkelerde sosyal güvenliği tamamlayıcı olurken bazı ülkelerde sosyal güvenliğin alternatifi olmaktadır. Sisteme katılım şekli çoğu ülkelerde özellikle de OECD ülkelerinde ihtiyari ve sistemin tamamlayıcısı olarak uygulanmakta iken bazı ülkelerde zorunludur. Türkiye'de de sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcı unsuru olarak katılımı isteğe bağlı olarak düzenlenmiştir.

Ülke uygulamalarının temel özelliği, sistemin uzun dönemli bir fonlama sistemi oluşudur. Burada amaç, sisteme katılan birey için emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ve emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak bireylerin refah düzeylerinin yükseltilmesidir. Dünyanın birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkesinde, özel emeklilik fonları kurumsal yatırımcı özellikleri ve piyasalara uzun vadeli fon sağlayan kurumlar olmaları nedeniyle büyük önem taşır.

Bireysel Emeklilik Sistemi

Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel Emeklilik Kanunu 28 Mart 2001 tarihinde TBMM'ce kabul edilmiş ve 4632 sayılı Kanun olarak 7 Ekim 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu düzenleme ile emeklilik döneminde ilave gelir sağlamak üzere, bireysel tasarrufların yatırımlara yönlendirilmesi ve bu tasarrufların güvenli bir şekilde ömür boyu emeklilik maaşı veya toplu para şeklinde bireylere ödenmesini sağlamak amaçlanmıştır.

Bireysel Emeklilik Sistemi, devletin sosyal güvenlik sistemini tamamlar nitelikte, bireylerin gönüllü katılımı esasına dayanan özel bir emeklilik sistemidir.

Bireysel Emeklilik Sistemi'ne katılım zorunlu değildir. Katılımcılar; mevcut gelir düzeyleri ve emeklilik dönemine ait gelir beklentilerini göz önüne alarak, katkı payı tutarını belirler ve emeklilik sözleşmesi imzalayarak sisteme dahil olur. Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip herkes sisteme katılabilmektedir.

Bireysel Emeklilik Sistemi

Genel Özellikler

- Kamu emeklilik sistemlerini tamamlayıcı
- Çalışan ve işverenin gönüllü katılımı
- Bireysel hesaplara dayalı
- Tamamen fonlu
- Nimet külfet dengesi tam

Bireysel Emeklilik Sistemi

Katılımcının Hakları

- 60 gün içinde cayma
- Birden fazla bireysel emeklilik hesabı açabilme
- Fon tercihi yapabilme
- Fon tercihini yılda 6 kez değiştirebilme
- Katkı payı ödemeye ara verme, artırma/azaltma
- Plan değişikliği
- Başka şirkete aktarım (ilk şirkette 2 yıl sonra, sonraki şirketlerde 1yıl sonra)
- Emekliliğe hak kazanmadan sistemden ayrılabilme

Bireysel Emeklilik Sistemi

Katılımcının Hakları

- Asgari 10 yıl sistemde bulunma ve 56 yaş koşulunun sağlanması halinde «Emekliliğe Hak Kazanma»
- Emekliliği erteleyerek katkıda bulunmaya devam etme
- Toplu ödeme alma
- "Emeklilik Gelir Planı" kapsamında maaş alma
- Aylık/üç aylık/yıllık toptan
- İsteğe bağlı esnek maaş sistemi
- "Yıllık Gelir Sigortası" sözleşmesi hükümlerine göre maaş bağlanması

Bireysel Emeklilik Sistemi

Devlet Katkısı

- Bir kişinin sistemdeki tüm sözleşmelerine yaptığı katkılar için Brüt Asgari Ücretin yıllık tutarına kadar %25 devlet katkısı
- İşveren katkısına ödenmez
- Bireysel emeklilik hesabına «nakit» ödeme
- Devlet Katkısı Yatırım Fonlarında takip

Devlet katkısına hak ediş uygulaması gereği, 1 Ocak 2013 tarihinden sonra sistemde geçirilen süreye göre tabloda belirtilen oranlarda devlet katkısı hesabındaki tutarın bir bölümü veya tamamı katılımcıya ödenecektir.

1 Ocak 2013'ten Sonra Sistemde Geçirilen Süre

- 3 yıldan 6 yıla kadar %15 (%25'in %15'i = %3,75)
- 6 yıldan 10 yıla kadar %35 (%25'in %35'i = %8,75)
- 10 yıl ve daha fazla %60 (%25'in %60'ı = %15)
- Emeklilik, vefat, maluliyet %100 (%25'in %100'u = %25)

Bireysel Emeklilik Sistemi

Katkı Payı Ödemeleri

- **Giriş aidatı:** Katılımcının, bireysel emeklilik sistemine ilk defa katılması sırasında veya yeni bir bireysel emeklilik hesabı açtırması halinde, katılımcıdan veya sponsor kuruluştan, teklif formunun imzalandığı tarihte geçerli aylık brüt asgari ücretin yarısını aşmamak üzere giriş aidatı alınabilir.
- **Yönetim gideri kesintisi:** Bireysel emeklilik hesabına yapılan katkı payları üzerinden azami yüzde sekiz oranında yönetim gideri kesintisi alınabilir.
- **Fon işletim gideri kesintisi:** Fon net varlık değeri üzerinden hesaplanmak suretiyle günlük azami yüz binde on oranında fon işletim gideri kesintisi alınabilir.
- **Ara Verme kesintisi:** Bir yıldan fazla ödemeye ara verme durumunda, bireysel emeklilik hesabına ilişkin olarak emeklilik gözetim merkezine ve saklayıcı kuruluşa şirket tarafından ödenen sabit giderler, emeklilik planında belirtilmek kaydıyla bireysel emeklilik hesabındaki birikimlerden indirilebilir.

Bireysel Emeklilik Sistemi

Plan ve Şirket Seçerken Dikkat Edilecek Unsurlar

- Giriş Aidatı
- Yönetim Gideri Kesintisi
- Fon İşletim Gideri Kesintisi
- Asgari Katkı Payı

Bireysel Emeklilik Sistemi

Emeklilik Yatırım Fonları İçerisindeki Yatırım Araçları

- a. Nakit, vadeli ve vadesiz mevduat
- b. Borçlanma araçları (ters repo dahil) ile hisse senetleri
- c. Kıymetli madenlere ve gayrimenkule dayalı varlıklar
- d. Repo işlemleri
- e. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri
- f. Borsa para piyasası işlemleri
- g. Yatırım fonu katılma belgeleri
- h. Sermaye piyasası kurulu tarafından uygun görülen ve kamuya ilan edilen diğer para ve sermaye piyasası olabilir.